

LESMATERIAAL

ANNA IS ER NOG

Wat is het?

De muziekvertelvoorstelling is gebaseerd op het boek *Anna is er nog* van de Joodse schrijfster Ida Vos. Zij schreef het gelijknamige boek en is moeder van de verteller/violist van deze voorstelling: Bert Vos.

De muziek

Bert Vos speelt samen met zijn band, The Klezmer Society, de muziek bij deze muziekvertelvoorstelling. Deze muziek heet klezmermuziek. Joodse muziek, zoals het vroeger in het oude Oost-Europa werd gespeeld.

Waarom?

Bert Vos: "Ik vertel dit verhaal niet om jullie medelijden te krijgen. Dat is niet nodig. Ik vertel dit verhaal wél, omdat er nog elke dag kinderen moeten vluchten voor oorlog en geweld. Net zoals mijn eigen ouders toen. Die gevluchte kinderen zijn ook hier, nu in Nederland. Ik vertel ook hún verhaal".

Beste docent,

Binnenkort gaat u met uw leerlingen naar de voorstelling *Anna is er nog*. De voorstelling levert meestal veel vragen en reacties van leerlingen op. Dit kant-en-klaar lesmateriaal begeleidt u met de voorbereiding op de voorstelling en ook met het terugkijken en verwerken er van. Het is deels nieuw en deels gebaseerd op beproefd lesmateriaal van eerdere voorstellingen.

In les 1 bereidt u de leerlingen voor op het bezoek aan de voorstelling. Hoe gedraag je je, wat mag wel en wat mag niet? Wat kan je verwachten? Les 2 is de voorstelling zelf. In les 3 krijgen de leerlingen tijd om samen terug te kijken op de voorstelling. Inbegrepen in les 3 is een speciaal voor dit lesmateriaal gemaakte film met een bijzonder gesprek. Bert Vos praat met zijn tante Esther, de zus van Ida Vos. Over pesten en kleineren, onderduiken, verdriet, hoop en het leven na de oorlog.

Ida Vos

De Rijswijkse schrijfster Ida Vos (1931-2006) is de moeder van violist en verteller Bert Vos. Als Joods meisje maakte ze zelf de Tweede Wereldoorlog mee. Na de oorlog schreef ze vele jeugdboeken die allemaal te maken hebben met haar ervaringen in de Tweede Wereldoorlog. Het meest bekende en bekroonde boek is "Wie niet weg is wordt gezien" dat dit jaar voor de zevende keer is herdrukt. Na het uitkomen van dit boek begon Ida Vos met het geven van gastlessen op basisscholen in Nederland en Duitsland. Zelf noemde ze het liever geen lessen, maar gesprekken, omdat er altijd veel ruimte was voor het verhaal en reacties van de leerlingen zelf. Bert Vos zet deze traditie nu voort.

Met de eerder ontwikkelde schoolvoorstellingen Het koffertje van Ida Vos, Dansen op de brug van Avignon en Wie niet weg is wordt gezien reist Bert ook met zijn The Klezmer Society langs scholen om het verhaal van Ida Vos te vertellen. Deze voorstellingen zullen dit jaar voor de 300e keer gespeeld worden. Al meer dan 24.000 leerlingen kwamen zo in aanraking met dit belangrijke verhaal!

De voorstelling

In deze nieuwe voorstelling vertelt violist Bert Vos samen met zijn band The Klezmer Society het verhaal Anna is er nog. Het is geschreven door Bert's moeder, de Joodse schrijfster Ida Vos. Dit populaire en bekroonde jeugdboek belicht de Tweede Wereldoorlog op een begrijpelijke en heel persoonlijke manier. De voorstelling is gebaseerd op werkelijk gebeurde gebeurtenissen en wordt verteld vanuit Berts eigen beleving. Niet alleen de oorlog zelf, maar ook de tijd er na wordt op een indringende manier belicht. Hoe voelt het als je ouders een oorlog hebben meegemaakt? Hoe kan je je leven weer oppakken, nadat er zo veel is gebeurd? Aan het einde van de voorstelling is er gelegenheid om tijdens de 'talkshow' meteen na te praten met leerlingen en artiesten.

The Klezmer Society bestaat voor deze voorstelling uit 3 musici, waaronder de verteller Bert Vos. De andere artiesten zijn Iefke Wang en Eva van de Poll. De instrumenten die te horen zullen zijn: violen, accordeon, poyk, lepels en zingende zaag. Ook zal er worden gezongen. De muziekstukken in Wie niet weg is wordt gezien zijn grotendeels speciaal voor deze voorstelling geschreven. Bijzonder is het nieuwe lied 'Stil' dat Bert schreef op tekst van gedichten van zijn moeder, Ida Vos.

De voorstelling gaat uit van het persoonlijke verhaal. Oorlogen zijn zo groot en veelomvattend, dat het vaak moeilijk is om een ingang te vinden om het verhaal niet alleen begrijpelijk, maar ook voelbaar te maken. De makers van deze voorstelling maken het verhaal van de Tweede Wereldoorlog zo klein en persoonlijk, dat het onbegrijpelijke toch invoelbaar wordt.

Verteller en violist Bert Vos

Gedichten van Ida Vos

aardrijkskunde

zij had een onvoldoende

voor aardrijkskunde

die laatste dag

maar wist een week later

precies waar Treblinka lag

héél even maar

rekenles

iedere morgen was het

in de klas

gemakkelijker

te weten

wie slachtoffer of

leerling was

Les 1, voor de voorstelling

- OPDRACHT 1: filmpje (20 minuten)

Om een goed begrip te krijgen van de situatie van de Joodse bevolking tijdens de Tweede Wereldoorlog, raden we u aan om samen met de leerlingen te kijken naar aflevering 6 van de serie **r3 in de oorlog**. Hier is de directe link. U kunt ook naar het archief van de NTR gaan en dan aflevering 6 kiezen. Het is belangrijk om vooraf aan de leerlingen te vertellen dat dit het onderwerp is waar de voorstelling over gaat en dat er meteen na het kijken een opdracht volgt.

- OPDRACHT 2: woordenwolk

De leerlingen krijgen een blaadje en een pen. Ze tekenen een grote wolk en schrijven in de wolk 10 woorden die te maken hebben met het filmpje dat ze zojuist zagen. Het hoeven geen praktische dingen te zijn, het mogen ook gevoelens zijn (angst/gepest worden/enz.) Na het schrijven kiest elk kind 1 woord om aan de groep te presenteren. Dit kan steeds per kind voor de klas, of zittend in een kring.

- OPDRACHT 3: apart rollenspel

In dit rollenspel gaan we in op het apart zetten van mensen. De leerlingen zitten in de normale opstelling aan tafels. De docent noemt steeds 'triggers' op waarna alle leerlingen die daar aan voldoen apart moeten staan. Het liefst op de gang als dat mogelijk is. Elke keer als een trigger is genoemd die op jou van toepassing is, moet je op de gang. Voorbeelden: iedereen met een bril/spijkerbroek/bruin haar/krullen/ enz. moet apart. Of: iedereen die op vakantie in Frankrijk/Italië/Duitsland/enz. is geweest deze zomer moet apart. Of: Iedereen die fietst naar school/ iedereen die het C zwemdiploma heeft/iedereen die Netflix heeft/enz. Noem uiteraard algemene en niet-gevoelige kenmerken. Na elke trigger keert iedereen terug en volgt er een nieuwe ronde.

Hoe voelde het om apart gezet te worden? Waarom deden we dit rollenspel? Zie je raakvlakken met het verhaal van de vervolging tijdens WOII? Gebeuren er nu ook dit soort dingen?

- **TIP: Nationaal Holocaust Museum.** Een bezoek aan dit nieuwe museum is een perfecte combinatie met Anna is er nog. Er is een speciaal programma voor scholen.

Tussen de regels

Het zou fijn als u de regels hiernaast kunt bespreken en kunt hanteren. Het zal uiteindelijk voor iedereen een prettigere voorstelling opleveren als dit lukt. Uiteraard is het normaal en zelfs wenselijk dat de kinderen meeleven met de voorstelling. De muziek nodigt uit tot bewegen en reageren en de artiesten moedigen dit aan. Ook reageren leerlingen soms sterk op gebeurtenissen tijdens de voorstelling. Ook dit is alleen maar fijn.

Het bezoek aan de voorstelling moet ook een uitje zijn, iets bijzonders. Elke leerling moet zich van harte welkom voelen. Het is daarom belangrijk dat elke leerling voldoende plaats heeft om te zitten op een eigen stoel of bank. U zult hopelijk begrijpen dat zitten op de grond geen goed signaal afgeeft aan de leerlingen.

Indien er ouders meegaan om de leerlingen tijdens de reis te begeleiden, dan zijn ze van harte welkom om de voorstelling bij te wonen. Voor de ouders gelden dezelfde regels als voor de leerlingen...

Les 2, tijdens de voorstelling

De artiesten vragen aan de docenten om de volgende regels over theaterbezoek met de leerlingen door te nemen.

- Jassen in de garderobe

Hang jassen, sjaals en petten buiten de zaal in de garderobe.

- Vóór de voorstelling naar het toilet

Tijdens de voorstelling kun je de zaal niet zomaar uit lopen. Lopende bezoekers verstoren de aandacht van zowel de artiesten als het andere publiek.

- Telefoon

Bliepjes en piepjes halen de artiest en het publiek uit hun concentratie. Dus zet je mobieltje uit. Check even voor je naar binnen gaat of je mobieltje écht uitstaat.

- Foto's

Ook al vind je de voorstelling erg mooi en wil je dat aan iedereen thuis laten zien, foto's en video's maken mag niet. Flitsen is vervelend voor de artiest en voor de andere leerlingen.

- Eten en drinken

Je mag niet eten, drinken of snoepen tijdens een voorstelling. Geritsel van papiertjes en kauwende monden zijn storend voor de artiest en je medeleerlingen.

- Ssst...

Ook kwebbelkousen storen de artiest en je buurvrouw/man. Natuurlijk mag je wel reageren op gebeurtenissen in de voorstelling: lachen, een traantje wegpinken of griezelen als je iets spannend vindt. Tijdens de muziek mag je klappen, zingen en wie weet wel dansen ...

Verder gaan?

-Indien u of individuele leerlingen nog meer willen met dit thema, dan kunt u o.a. terecht bij:

<http://www.annefrank.org/nl/Educatie/>

<https://www.tweedewereldoorlog.nl>

[Nationaal Holocaust Museum](#)

<https://jck.nl/nl/locatie/hollandsche-schouwburg>

www.hetkoffertjevanidavos.nl

-De boeken van Ida Vos zijn verkrijgbaar in de bibliotheek en de herdruk van 'Wie niet weg is wordt gezien' is ook in de boekhandel te koop.

-Dit lesmateriaal is ontwikkeld door Bert Vos i.s.m. Het Verteltheater en Stichting Shtetl.

Theaterbureau

Het Verteltheater

Biltstraat 166

3572BP Utrecht

030-2723022

www.verteltheater.nl

-Als u meer wilt weten over The Klezmer Society

[The Klezmer Society](#)

Les 3, na de voorstelling

- OPDRACHT 1: Napraten 1 (toen)

Een gericht nagesprek in de kring. De docent stelt gerichte vragen. Het gaat niet zozeer om een oordeel over de voorstelling (ik vond het leuk/stom), maar meer over hoe de voorstelling aankwam bij de leerlingen. Hopelijk ontstaat er een goed gesprek.

De volgende vragen kunnen hier bij aan bod komen: welk moment trof of raakte je het meest? Wat vond je spannend? Waren er ook dingen waar je door deze voorstelling achter bent gekomen, die je nog niet wist? Ook specifieke vragen komen aan bod: waarom praatte Bert met lepels? (het waren de lepels van vermoorde familieleden en Bert deed net of ze nog leefden) Waarom zou Bert dit verhaal an jullie verteld hebben? (omdat onrecht en oorlog helaas nog steeds actueel zijn)

- **OPDRACHT 2:** Speciaal voor Anna is er nog heeft Bert een film gemaakt waarin hij vragen stelt aan zijn tante Esther, de zus van Ida Vos. Bert praat met zijn tante en stelt namens de leerlingen vragen. Over pesten en buitensluiting, onderduiken, verdriet en dan toch weer verder moeten na de oorlog. De film is **hier te zien**.

- OPDRACHT 3: Napraten 2 (nu)

Helaas komen pesten en discriminatie nog altijd voor, ook in de omgeving van de leerlingen. Tijd voor het laatste nagesprek.

Worden er nu nog mensen buitengesloten? Heb je er zelf wel eens mee te maken gehad? Worden er mensen buiten gesloten, vanwege hun afkomst? Wat zou je er tegen kunnen doen? Ken jij foute moppen over anderen? Kunnen moppen kwetsen of zijn ze grappig?

Vfonds

FONDS VOOR
CULTUUR
PARTICIPATIE

Deze productie is mede mogelijk gemaakt door: Fonds voor Cultuurparticipatie, Vfonds en Maror.